

Lupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

16. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATELOV, RODÁKOV A PRIATELOV OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

číslo 5 | jún 2014

Aktuálne v obci
Kanalizačné
prípojky

1

Aktuálne v obci
Otvorenie
detského ihriska

3

Zaujímavosti
Turičný
jarmok

6

Priestor pre školy
Pýtame sa
riaditeľa školy

10

Spoloč. kronika
Zomrel muž, ktorý prežil
besnenie fašistov

15

Zásady budovania a pripájania kanalizačnej prípojky

Vlastník nehnuteľnosti, na ktorej vznikajú odpadové vody, je povinný pripojiť nehnuteľnosť na verejnú kanalizáciu a splniť technické podmienky, týkajúce sa najmä miesta a spôsobu pripojenia na verejnú kanalizáciu, a uzatvoriť zmluvu o pripojení s vlastníkom verejnej kanalizácie, ak v obci, na ktorej území sa nehnuteľnosť nachádza, je zriadená a vlastník nehnuteľnosti nemá povolenie príslušného orgánu štátnej správy na iný spôsob nariadenia (§ 23, odst. 2 zákona č. 442/2002 Z. z. – Zákon o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách)

Postup odberateľa pri budovaní kanalizačnej prípojky:

Odberateľ – vlastník nehnuteľnosti alebo iná osoba, poverená vlastníkom nehnuteľnosti, si vyžiada na OcÚ tlačivo „Ohlásenie drobnej stavby – kanalizačná prípojka“.

OcÚ po prijatí kompletnej žiadosti vydá písomné stanovisko k žiadosti.

Napojenie na verejnú kanalizáciu môže byť vykonané až po súhlasnom stanovisku obce a taktiež po uvedení verejnej kanalizácie do prevádzky (predpokladaný termín 06/2014).

Zásady budovania a pripájania kanalizačnej prípojky:

Pre každú pripájanú nehnuteľnosť sa zásadne zriaďuje jedna samostatná prípojka. Odkanalizovanie dvoch a viacerých nehnuteľností jednou spoločnou kanalizačnou prípojkou je možné len v odôvodnených prípadoch, a to so súhlasom správcu verejnej kanalizácie (ďalej len „VK“).

Producent môže do VK vypúšťať výlučne splaškovú odpadovú vodu v množstve podľa skutočnej spotreby.

Producent nesmie do VK vypúšťať odpadovú vodu cez domovú čistiareň, septik alebo žumpu.

Producent nesmie do VK vypúšťať vodu z povrchového odtoku (voda z atmosférických zrážok), drenážnu vodu, priesakovú vodu alebo inú balastnú vodu, ktorá by narušovala splaškovú odpadovú vodu a hydraulicky zaťažovala stokovú sieť a ČOV.

Do VK možno vypúšťať odpadové vody s mierou znečistenia, ktoré zodpovedá prevádzkovému poriadku VK. Pre producentov z domácností a nerozhodu-

júcich producentov platia všeobecné limity znečistenia, charakteristické pre mestské (komunálne) odpadové vody (STN 75 6401).

Producent odpadových vôd nesmie do VK vypustiť obzvlášť škodlivé látky a škodlivé látky, uvedené v zoznamoch v prílohe č. 1 k zákonu č.364/2004 Z. z. o vodách.

Ak sa množstvo odpadových vôd, vypúšťajúcich do VK, nemeria a tvorí ich len voda, odobratá z verejného vodovodu (ďalej len „VV“), množstvo vypúšťaných odpadových vôd sa bude určovať podľa merania množstva dodanej pitnej vody z VV.

Ak sa množstvo odpadových vôd, vypúšťajúcich do VK, nemeria a tvorí ich voda, odobratá z rôznych zdrojov vody, množstvo vypúšťaných odpadových vôd sa vypočíta podľa prílohy č.1 k Vyhláske MŽP SR č. 397/2003 Z. z.

Technické podmienky pre zriadenie kanalizačnej prípojky:

Do verejnej kanalizácie sa prípojkou odvádzajú len splaškové odpadové vody, vznikajúce výhradne bežnou

prevádzkou domácnosti, resp. činnosťou prevádzky nevýrobného charakteru. Vzhľadom na charakter verejnej kanalizácie (splašková) nesmú byť do prípojky pripojené dažďové zvodny a drenážne systémy.

Najmenšia menovitá svetlosť potrubia kanalizačnej prípojky je DN 150. Kanalizačné prípojky väčšie ako DN 200 je potrebné doložiť hydrotechnickým výpočtom.

Najmenší dovolený sklon kanalizačnej prípojky a DN 150 je 2%, DN 200 je 1%.

Kanalizačná prípojka musí byť čo najkratšia, priama, v jednom sklone, z jedného druhu materiálu a rovnakého profilu (svetlosti). V prípade nutnosti zmeny smeru alebo sklonu potrubia musí byť v každom bode zmeny vybudovaná kanalizačná šachta.

Kanalizačné prípojky môžu byť z plastových materiálov ako PVC, PP a PE. Iný materiál je možné použiť len v súlade s platnými STN pri zabezpečení 100% vodotesnosti samostatných rúr a spojov.

Na VK sa nehnuteľnosť môže pripojiť, len ak technické parametre prípojky a technické podmienky, týkajúce sa miesta a spô-

sobu napojenia, vyhovujú pre bezpečné prevedenie vypúšťaných odpadových vôd z nehnuteľnosti za každých okolností a kanalizačná prípojka vyhovuje podmienkam vodotesnosti, mechanickej a chemickej odolnosti.

Kanalizačná revízná šachta sa osádza na hranici pozemku. Kanalizačné potrubie musí byť priamo napojené od nehnuteľnosti až do revíznej kanalizačnej šachty. Potrubie nesmie byť prerušené. To znamená nie prerušené do žumpy a odtiaľ vývodom do kanalizácie, žumpy musia byť vyradené z prevádzky.

Kanalizačná prípojka nesmie byť zrealizovaná tak, aby splašková voda pritekala do žumpy, septiku alebo domovej čistiarene, kde sa bude akumulovať a následne odtekať do kanalizačnej prípojky. V prípade nutnosti trasovania prípojky miestom týchto zariadení je potrebné ich odstrániť, resp. zasypať.

Do kanalizačnej prípojky sa nesmie prečerpávať obsah žump, septikov a domových čistiarní a vypúšťať látky chemického a biologického charakteru silnej koncentrácie.

Vlastník nehnuteľnosti je povinný udržiavať časť prípojky, ktorú vybudoval na vlastné náklady, a vykonať na nej opravy a údržbu.

Európska únia

„Investícia do Vašej budúcnosti“

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie.

Výzva Slovania Slovanom

Obec Slovenská Lupča ukončila výstavbu splaškovkej kanalizácie a ČOV, ktoré boli vybudované v rámci projektu s názvom „Slovenská Lupča – splašková kanalizácia a ČOV“.

Podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách číslo 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách vlastníci nehnuteľnosti, na ktorej vznikajú odpadové vody, je povinný pripojiť nehnuteľnosť na verejnú kanalizáciu, splniť technické podmienky, týkajúce sa najmä miesta a spôsobu pripojenia na verejnú kanalizáciu, a uzatvoriť zmluvu o pripojení s vlastníkom verejnej kanalizácie, ak v obci, na ktorej území sa nehnuteľnosť nachádza, je zriadená verejná kanalizácia a vlastníci nehnuteľnosti nemá povolenie príslušného orgánu štátnej správy na iný spôsob nakladania s odpadovými vodami.

Keď začalo v máji pršať, nikto ani len netušil aké následky to bude mať pre niektorých ľudí.

Povodne zasiahli nielen Slovensko, ale ničivý živel najviac postihol obyvateľov Srbska, Bosny a Hercegoviny a Chorvátska. V jednom okamihu prišlo o všetko, čo roky budovali. Ničivá sila im zobrala nielen majetky, ale aj životy.

Ľudia si majú v núdzi pomáhať a tak SČK v Slovenskej Lupči v spolupráci so Srbským veľvyslanectvom v Bratislave zorganizoval zbierku materiálnej pomoci pre postihnuté Srbsko.

Táto udalosť nenechala ľahostajných 83 rodín v Slovenskej Lupči, prispel aj náš obecný úrad, zapojili sa obyvatelia Brusna, Lučatina, Ľubietovej a Šal-

kovej. Vybierané veci sa sústredili na evanjelickej fare, kde poskytol priestory evanjelický farár pán Jakuš, za čo mu patrí veľká vďaka.

V piatok sme naložili tri veľké dodávky, ktoré odviezli vyzbieraný materiál do Bratislavy a do Nitry, odkiaľ sa veci dovezli na určené miesto do Srbska.

Zbierka sa konala od 25. 5. do 28. 5. 2014.

Chcem poďakovať členkám Červeného kríža a dobrovoľníkom, ktorí pomáhali pri preberaní a balení materiálu.

Ďakujem županovi BBSK pánu Kotlebovi, pánu Kuracínovi a SAD Ing. Žofajovi a Ing. Neupauerovi za poskytnuté autá.

E. Pašková, foto archív E.P. Predsedníčka MO SČK v Slovenskej Lupči

Strecha na Dome remesiel

Strechu asi 100-ročného Domu remesiel chcú zrekonštruovať.

V letných mesiacoch jún - júl plánuje obec Slovenská Lupča neďaleko Banskej Bystrice rekonštrukciu strechy Domu remesiel. „Dom je starý približne 100 rokov a je v pôvodnom stave, preto ho pokladáme za významnú a jednu z mála zachovaných stavieb v obci v takomto stave,“ konštatovala pre TASR vedúca obecného úradu Ivona Dobišová.

Ak nebudú úspešní so žiadosťou o dotáciu, podanou na Ministerstvo financií SR, ktorú zaslali v týchto dňoch, strecha si podľa jej ďalších slov vyžiada asi 30.000 eur z rozpočtu obce. Dom remesiel slúži na zachovanie remeselných tech-

a úprava krovu a komínov si vyžiadala prostriedky z obecnej pokladne. Veríme, že všetko dopadne tak ako chceme a Dom remesiel bude ďalšie roky ponúkať vo svojich priestoroch možnosť obznámenia sa s rôznymi remeselnými technikami.

eg

ník. Dobišová pokračovala, že dom je vo vlastníctve obce a remeselné činnosti v ňom zabezpečuje Občianske združenie Mestečko. Tento článok sme si mohli prečítať pred pár týždňami na www.bystrica.sme.sk

V týchto dňoch sa skutočne začala rekonštrukcia strechy. Výmena krytiny

„Investícia do Vašej budúcnosti“
Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie.

Vyzývame vás preto k realizácii kanalizačných pripojok v čo najkratšom čase. V prípade, že obec zistí nesplnenie povinnosti vlastníka nehnuteľnosti pripojiť sa na verejnú kanalizáciu, prípadne znečistenie životného prostredia vypúšťaním odpadových vôd, je povinná predložiť podnet na správne konanie za porušenie Zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách na Obvodný úrad životného prostredia v Banskej Bystrici.

Ing. Miroslav Macák,
starosta obce

Detské ihrisko Klúčik opäť otvorené

Materské centrum Klúčik s radosťou oznamuje všetkým rodinám s deťmi, že detské ihrisko Klúčik je opäť po rekonštrukcii otvorené. Otvorené je každý deň od 9.00 – 20.00 hod.

Detské ihrisko prešlo od jesene viacerými zmenami. Najdôležitejšou zmenou bolo rozšírenie plochy ihriska. V auguste 2013 sme uzavreli Zmluvu o nájme pozemku susediacej parcely, ktorej vlastníkom je Jednota Sokol Slovenská Lupča a Obec Slovenská Lupča. Vďaka ochote

Anka Debnáriková, Katka Iskrová, Veronika Kurjanová, Monika Čunderlíková. Za vyrobenie a pomoc pri osádzaní nového oplotenia ďakujeme Ľubovi Krajanovi a za zhotovenie altánka Lacovi Kramcovi. Ďakujeme aj vedeniu obce a členom Jednoty Sokol. Poďakovanie patrí aj vedeniu EVONIK FERMAS, a.s. Slovenská Lupča, spoločnosti PRAGOLAB, s.r.o. a všetkým fyzickým osobám, ktoré nám venovali 2% zo svojich daní. Práce na ihrisku nekončia, plánujeme postupne doplniť ďalšie komponenty (preliezky, lezeckú stenu...)

A tak vo štvrtok 5. júna sme pri príležitosti MDD spoločne s pánom starostom, slávnostne otvorili zrekonštruované detské ihrisko. Veľmi nás teší, že sa mladé rodiny s deťmi budú mať kde stretávať a príjemne tráviť voľné chvíle.

Záver venujem poďakovaniu všetkým aktívnym členom MC Klúčik, úzkej skupinke zanietených rodičov – dobrovoľníkov. Bez ich aktívnej pomoci by totiž detské ihrisko nebolo možné vybudovať. Za organizáciu všetkých brigád a prácu na nich ďakujeme týmto ockom a mamám: Oskar a Dena Dulovci, Vladko, Zuzka a starý Dúrkovci, Roman a Zuzka Dianiškovci, Maťa a Lucka Gondovci, Andrej a Marianka

všetkých zainteresovaných strán sme získali pekný priestor, do ktorého sa oplatí investovať. V septembri sme uskutočnili prvú brigádu, demontovalo sa hrdzavé oplotenie, upravoval sa terén a spílili sa konáre a suché kríky. Pokračovali sme na jar druhou brigádou, na ktorej sa osadili nové stĺpiky a nové oplotenie ihriska. V marci pribudol drevený altánok, ktorý sme mohli dať zhotoviť vďaka návrhu o finančnej podpore pána Milana Bruchánika. Jeho návrh bol schválený poslancami na obecnom zastupiteľstve a pánom starostom Miroslavom Macákom, vďaka čomu sme dostali finančnú dotáciu vo výške 1000 € na altánok. Pokračovali sme ďalšou brigádou, na ktorej sme natreli altánok a drevenú zostavu. Po náteroch sa mohli osadiť obrubníky a položiť dlažba pod altán-

kom. Na poslednej brigáde sme osadili nové strunové hojdačky pre našich najmenších, vyhrabali a vynesli neporiadok z trávy. Po uskutočnení všetkých brigád a úprav sme mohli ihrisko sprístupniť verejnosti.

Šefčíkovci, Godfred a Vika Asare, Jarko a Alenka Kmeťovci, Rasto Milovský, Tibor a Marianka Kováčovci, Peter a Danka Šoltésovci, Ivan a Katka Sýkorovci, Jozef Polievka, Marek Flaška a Aďa Vaninová, Milan a Maťa Chválikovci,

a vybudovať športovú zónu pre staršie deti. Vzhľadom na finančné nároky takéhoto projektu nám veľmi pomôže finančný dar v akejkoľvek výške, zaslaním na náš darovací účet vo VÚB banke č. 2256272754/0200 alebo priamo vhodíť do da-

rovacieho boxu, zriadeného v priestoroch Obcej knižnice. Vybieraná suma a jej využitie bude následne zverejnené. Za akýkoľvek príspevok vopred ďakujeme.

**Za MC Klúčik Denisa Dulová
foto ED**

Zlatá konfirmácia

Nedeľa 15. júna 2014 – sviatok Svätej Trojice – bola pre niektorých členov nášho Cirkevného zboru evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Slovenskej Lupči výnimočná. Pred oltár prišli konfirmanti, ktorí boli konfirmovaní pred 50-timi rokmi.

Vtedy, v tú nedeľu sa stretli, aby po prvýkrát predstúpili pred oltár a prijali sviatosť Večere Pánovej, potvrdili svoju krstnú zmluvu, aby utvrdili svoju vieru. Slávnosť konfirmácie slúžil brat farár Július Májovský. Boli to konfirmanti, mladí ľudia zo Slovenskej Lupče, Šalkovej i Lučatína. Po „zlatých rokoch“ si na túto udalosť zaspomínali pri bratovi farárovi Jánovi Jakušovi.

Spomienky ostanú

V živote človeka to už tak býva, že čím je človek

starší, tým častejšie spomína na mladosť. Častejšie otvára album a na fotografiách sa snaží rozpoznať tváre, ktoré v toku času upadli do zabudnutia.

Možno i konfirmačná fotografia niečo prezradí o dni, od ktorého ubehlo už veľa času... Rozpoznávali na nej tváre svojich vrstovníkov, ktorí s úzkosťou v srdci zo zvládnutia konfirmačnej skúšky nemohli v to nedeľné ráno prehltnúť ani glčaju.

Vidieť na nej mladé tváre, šibalské oči, krásne biele šaty, prvé topánky s podpätkom, spoločenské obleky na útlých chlapčenských pleciach, otcovými rukami uviazaný uzol na prvej kravate...

Bolo ich menej

Nebolo možné, aby sa stretli všetci konfirmanti ako pred 50-timi rokmi. To však nezabránilo vrstevní-

zvitaniu, keď sa po mnohých rokoch opäť stretli. Zaspomínali si aj na ostatných, ktorí nemohli prísť. Niektorí sa už pobrali na večnosť, iní mali rodinné dôvody, ktoré im nedovolili zúčastniť sa. Stretlo sa aspoň 25 z tých, ktorí tam stáli aj pred mnohými rokmi.

Spoločné posedenie

Po skončení slávnostného okamihu pripomenutia si, čomu pred rokmi uverili, bolo pripravené príjemné posedenie, na ktorom mohli spoločne spomínať na „staré časy“. S úsmevom na perách prezerali staré čiernobiele fotografie a hľa-

dali sa na konfirmačnej fotografii, poznačenej časom. Bolo to ale smiechu, keď sa nespoznali alebo nespoznali svojho kamaráta či kamarátku. Nakoniec sa rozlúčili s nádejou, že o ďalších 50 rokov sa znovu stretnú na rovnakom mieste.

Autor: Lucia Grofčíková
Foto: autor

„Zlatí“ konfirmanti spolu s bratom farárom Jánom Jakušom, bratom poddozorcom Jánom Kubečkom a sestrou dozorkyňou Kristínou Burgerovou.

Oprava fasády na evanjelickom kostole

Skrášľovacím procesom prechádza v týchto dňoch evanjelický kostol. Vysunutá plošina až k samotnej veži umožňuje nanovo vymalovať vonkajšie steny kostola a priznám sa trochu aj závidím chlapcom stojacim na plošine výhľad na obec. Fotografiu z roku

1996, kedy sa robila úprava kostola mi poskytol pán Kapustík na ktorej je spolu s Jožkom Pondelíkom. Pána Kapustíka som stretla s maliarskym náradím v ruke opravovať opadanú omietku okolo vstupnej brány evanjelického kostola.

eg, foto archív eg

Výstava ručných prác

Tak ako po iné roky, aj teraz pri príležitosti Dňa matiek - druhú májovú nedeľu zorganizoval Červený kríž v Slovenskej Lupči výstavu ručných prác.

Predstavili sa rôznorodé práce, nielen výšivky a háčkované dečky. Boli to aj tkané pokrovcy, prútené košíky, črπάky, pastierske palice, obrovské vrezávané šachy, rôzne výrobky robené servítkovou technikou, práce z drôtu a veľa iných krásnych vecí.

O tom, že výstava zaujala, svedčí aj veľká návštevnosť, až sme ľutovali, že trvala len jeden deň.

Potvrdilo sa, že v našej obci máme veľa šikovných ľudí, ktorí vyrábajú krásne veci a radi sa o ne podelia.

Ďakujeme vystavovateľom ako aj všetkým návštevníkom.

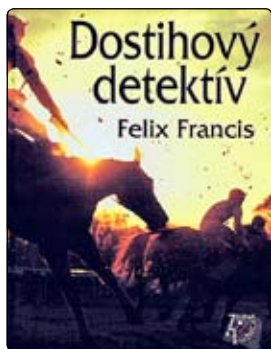
Výbor SČK Slovenská Lupča

Obecná knižnica ponúka

Francis, Felix:
Dostihový detektív

Vo svojom treťom samostatnom románe Felix Francis úspešne vzkriesil jednu z najobľúbenejších postáv Dicka Francisa Sida Halleyho a postaral sa tak o veľkolepý návrat legendy.

Ďalšia skvelá francisovka z prostredia dostihov.

Keleová-Vasilková, Táňa:
Julinkina pekáreň

Román pre ženy. Na stránkach najnovšej knihy Táne Keleovej-Vasilkovej sa odohráva Klárin príbeh.

Slobodná bezdetná štyridsiatnička, ktorej život je naplnený láskou, priateľstvom a snami. Klára túži ísť do Francúzska, chce vidieť miesta, ktoré zatiaľ pozná len z internetu a časopisov. Keď do jej života vstúpi Anna, otcova bývalá milienka, jej dni sa začínajú meniť a sny dostávajú celkom inú podobu.

McCombieová, Karen:
Alica a jej bláznivá rodinka

Zdá sa vám, že mať trinásť je úplne v pohode? Na to zabudnite.

Trinástočná Alica rieši rovnaké problémy ako všetky dievčatá na celom svete: spory so súrodencami, nepochopenie rodičov, vzťahy

s kamarátkami a prvé lásky. Alicin príbeh o jej bláznivej rodinke vás zaručene pobaví a jej problémy sa vám budú zdať povedomé. Pre čitateľky od 11 rokov.

Brezina, Thomas C.:
Prípady pre teba a Tigri tím. Tajomné stretnutie o polnoci

Ďalšia z dobrodružných a detektívnych kníh Tho-

massa C. Brezina pre mladých čitateľov od 9 rokov. Zvláštne zvuky a podozrivé tieň - v škole sa niečo zvláštne deje.

Tigri detektívi Bea, Luk a Patrik sledujú stopy, ktoré ich zavedú na tajné polnočné stretnutie v školskej pivnici. Týka sa plánovaného zbúrania budovy? Tigri detektívi chcú tomu za každú cenu zabrániť.

AD, foto int.

Máme za nami najväčšiu kultúrno - spoločenskú udalosť roka - 14.ročník Turíčneho jarmoku. Sme radi, že aj v čase úsporných finančných opatrení sa nám podarilo zachovať jeho niekoľko ročnú tradíciu a pripraviť ho na dôstojnej úrovni.

Turíčny jarmok

Pýtali sme sa Lupčanov, ale aj „Nelupčanov“, ako sú spokojní s priebehom jarmoku.

Odpovede nás neprekvapili a mnohé aj potešili. Aký teda bol tohoročný jarmok podľa návštevníkov?

Sprievod

Po skúsenosti z minulých rokov, bola jeho trasa o niečo kratšia, lebo deti boli unavené, kým prišli do parku. Je nežiadúce, aby boli dlhší čas na horúcej ceste a slnku a tak sprievod

začínal pri hostinci Tribel. Niektorých ľudí zaráža skutočnosť, prečo sa sprievod hocike zastavuje, vystúpenia sú na ceste, plynulosť sa naruší, sprievod postáva a čaká. Nemali by vystupovať len na pódiu a po ceste si zaspievať?

Tiež prečo sú diváci doslova nalepení na sprievod?

Organizátori majú každý rok ťažké rozhodovanie, lebo nie všetci účastníci sprievodu ich pokyny rešpektujú.

SUPH chýbala všetkým, ale smutné rodinné udalosti členov tejto obľúbenej strany nedovolili zúčastniť sa tohoročného jarmoku.

Výstava Lupča v obrazoch

Veľkou návštevnosťou sa môže pochváliť naša mini fotogaléria v priestoroch bývalej lekárne, ktorú si prišlo pozrieť množstvo návštevníkov a jej zatváracia doba bola pre veľký záujem predĺžená. Svoj obdiv mnohí zaznamenali aj v návštevej knihe.

Program

Tohto roku bol pripravený väčšinou z domácich zdrojov a mnoho návštevníkov ho ocenilo veľmi pozitívne. Konečne sme mohli ukázať profesionálnu kvalitu, umenie a šikovnosť našich mladých umelcov, ktorí žnú úspechy po Slovensku aj v zahraničí. Páčilo sa aj vystúpenie

ZAÚJÍMAVOSTI

2014

Som na návšteve a hľadám je identifikovať.

dedičstvo, rybník, rybníky, rybník, rybník,
dávkou, palec, som tak ďalej. Odkaz, posunul
čítanie, časovník

ČO TO VYKONÁVATE, VIDEL SOM ET AJ HOJHO ČAKA
TEBA, KOLIK, VEČER

DĀVUJEM - SVETU, NĀPAD, - NĀČIEU ET M
RYBNÍČKA AJ ČUPI, KLOBUKA SOM POŠŤAM
A NĀD NA MĀČ SPOMÍNĀM

Nebuďem v Slov. Ľupči ale vo P. Keči.
Manželku mám od Víca a starých třeš.
Děkujeme za návštěvu zázitok, lebo
šne z Ľupče preč 35 rokov - Ešte raz
děkujeme Ľupča z Ľupče

DĀKUJEM ZA KĀNKĀS PĀRITOK
KE VĀRŠTE Z PORĀBRĀNÍ KĀNKĀS VĀRŠTE
KĀNKĀS PĀRITOK - DĀKUJEME

formácie Martin Bies & Flamenco Clan.

Najväčší úspech však mala naša ZUŠ – hudobná skupina so sólistami, ktorých diváci nechceli pustiť z pódia a vyžiadali si niekoľko prídavkov.

Tradične prispel k dobrej

Čo napísať na záver...

My, organizátori, sme s tohtoročným Turičným jarmokom spokojní.

Poznáme aj tradičných Ľupčianskych kritikov, ktorí sú po akejkoľvek obecnej akcii nespokojní, je to v po-

riadku, lebo ako sa hovorí: „Nenarodil sa človek ten, čo by vyhovelo všetkým“.

Vaše podnety a nápady na budúci ročník Turičného jarmoku nám môžete písať do LZ, alebo na obecný úrad.

ED, foto M. Kindl

atmosfére jarmoku Domu remesiel, ktorý vie získať každoročne zaujímavých remeselníkov, návštevu Izby remeselných tradícií a samozrejme diváckym pre deti.

Oživením celého podujatia bola Ľupčianska vína cesta, o ktorej sa tiež dočítate v tomto čísle LZ.

Významní rodáci

Peter Sever, vlastným menom Jozef Bobok

(11. júl 1924 – 22. júl 2004)

– slovenský spisovateľ, scenárista, autor literatúry pre deti a mládež

Jeho rodičia pochádzali zo Slovenskej Lupče, kde dožili aj svoju starobu. Pochovaní sú na lupčianskom cintoríne.

Do literatúry vstúpil zbierkou poviedok *Vojenským krokom* (1954). Problematike SNP a národnoslobodzovacieho zápasu sa venuje v zbierke poviedok *Šesť mesiacov*

a v románe pre mládež *Malí partizáni* (1961), tiež v rozhlasových hrách *Ten veľký návrat*, *Taká nádherná mladost*, *Júlia a starý pán* a v románe *Celkom slušná kapela*. Autorove tvorivé záujmy sa sústreďovali na rozhlasové hry pre deti napríklad *Venec z čečiny*. Je spoluautorom rozhlasovej rodiny *Bieli-kovcov*.

Peter Sever má za sebou aj rozsiahlu publicistickú činnosť, najmä v oblasti filmu, divadla a televízie.

Roman Kaliský, slovenský prozaik, dramatik a publicista

Narodil sa 23. septembra 1922 v Slovenskej Lupči. Po skončení základnej školy bol študentom na Gymnázium v Liptovskom Mikuláši, ktoré ukončil maturitou. Po maturite začal študovať na Vysokej škole chemickej v Bratislave. Štúdium nedokončil, nakoľko vypukla 2. svetová vojna, ktorej bol priamym účastníkom ako člen partizánskej brigády Jánošík.

Po vojne publikoval ako novinár v Bratislave. Bol redaktorom novin *Práca a Kultúrny život*. Pracoval v Slovenskej televízii v Bratislave ako redaktor a publicista. Po 17. novembri 1989 bol určitý čas aj jej riaditeľom.

Známe sú jeho diela *Dlhá cesta* a *Obžalovaný, vstaňte!*

Spracovala Eva Horská

Povešť o Zvoničke

Bolo to v dobe, keď stredoslovenské kráľovské mestá a ich panstvá pred nenásytnými Turkami sieť vartoviek so stálou posádkou chránila. Nuž a tieto vartovky od Štiavnice až po Ľubietovú na najvyšších vrchoch boli a blížiacie sa nebezpečenstvo nepriateľa si navzájom dohodnutými dymovými signálmi či výstrelmi z dela odovzdávali. I stalo sa, že aj poniže Lupče jedna z takýchto vartoviek na vrchu, zvanom Šupín, bola a do siete ostatných signálnych miest patrila.

Posádka vartovky na Šupíne prístupovú cestu od Bystrice sledovala a blížiacie sa nebezpečenstvo nielen ostatným vartovkám, ale aj pánom na Lupčianskom hrade oznamovala. No a posádka si svoju úlohu poctivo plnila, jej muži orlím očami cestu neprestajne pozorovali, až raz blížiacie sa nebezpečenstvo oznámil ostatným vartovkám a hradu nemohli. Už nevedno, v ktorom roku to bolo, keď počas jesene obrovské dažde nastali. Voda sa z neba celé dni a týždne ako z vreca liala, keď tu zrazu posádka nepriateľské turecké vojsko od Bystrice prichádzať zbadala. Ale beda, drevo mokré bolo, pušný prach tiež zvlhol, nebezpečenstvo oznámil sa nepodarilo, a tak pán Lupčianskeho hradu Gašpar Tribel, ktorý sa o nebezpečenstve len čírou náhodou dozvedel, so svojím vojskom Turkov až tesne na samom okraji Lupče zastavil.

Ako Gašpar Tribel so svojím vojskom nenásytných Turkov až tesne na samom okraji Lupče zastavil, ihneď sa rozhodol, že na Šupíne dá zvoničku postaviť a hlas zvona tak bude ostatné signály pri nebezpečenstve

dopĺňať. Avšak aby sa všetci nemýlili, hlas toho zvona celkom iný ako hlas kostolných zvonov musí byť, nuž a preto lupčianskym zvonnolejárom Mračkovcom, čo najlepšie ich hlas poznali, dal zvon pre zvoničku na Šupíne vyrobiť.

Bratia Mračkovci veľký zvon z bronzu odliali, a keď už bol na svete, o tom, ako ho na vysokánsky Šupín vyteperiť možno, špekulovať začali. No a keďže koniky by si v strmom boku sotva poradili, lupčianskeho gazdu Kráľovianskeho o zapožičanie jeho mocných volkov požiadali. No a keď gazda Kráľoviansky so zapožičaním volkov prvilol, Mračkovci aj s ďalšími pomocníkmi bronzový zvon na povoz naložili, trakmi ho oň pevne priviazali, tie volky zapriahli a na strastiplnú cestu sa vybrali.

Mračkovci s povozom dreveným mostom, čo Hron pod cigánskou osadou prekračoval, prešli, vpravo zabočili a za Driekynským potokom doľava hore strmočnou úžľabinou sa terigali. No a silné volky ten náklad ťahali, a keďže im aj Mračkovci s pomocníkmi tlačit povoz pomáhali, zkrátka sa na vrch tej úžľabiny všetci dostali. Nuž a tu, keď doprava zahli a cesta na samotný Šupín už vôbec strmá nebola, zvláštna vec sa udiala. Temer na rovnjej ceste sa traky, čo zvon držali, odrazu roztrhli, zvon sa až na úpätie menšieho vršku skotúlal a prazvláštny zvuk on vydal. Jój, dumali bratia Mračkovci, ako zvon z úpätia toho vršku opäť na cestu a povoz dostanú, keď tu jeden z pomocníkov nahlas rozmyšľať začal, či skotúľanie sa toho zvona a prazvláštny jeho zvuk znamením nebol, aby

zvoničku na tom menšom vršku postavili a tam ho dali. A tak sa stalo, že keď aj všetci ostatní, čo tam boli, pomocníkovi pritalkali, zvoničku na malom vršku z drevených trámov vybudovali a zvon pod jej vrchol zavesili. A veru dobre aj urobili, lebo z toho vršku na rozdiel od Šupína aj hlboko do Driekynskej doliny vidno bolo, a keďže akurát odtiaľ sa o niekoľko dní Istiví Turci Lupčanov prekvapiť hotovili, hlas zvona, čo iný ako hlas kostolných zvonov bol, ich varoval a ľudkov z mestečka i hradne panstvo tak pred pohromou zachránil.

Roky ubiehali, zvonička si svoju úlohu plnila a jej posádka sa s posádkou, čo na Šupíne bola, navzájom príkladne dopĺňala. Až prišiel deň, keď do zvoničky obrovský hrom udrel, zapálil ju, no a zvon, čo prazvláštny hlas mal, sa odtrhol a až do Hrona sa skotúlal.

Prešli roky, ba stáročia prešli a na podivuhodný príbeh sa už dávno zabudlo. Všetko tu hovorené je však pravda pravdúca, lebo strmočinná úžľabina, čo ňou Kráľovianskeho volky ťažký náklad ťahali, sa ešte aj dnes Hore závozom nazýva a nevelký vršok, kde si bronzový zvon svoju úlohu plnil, Zvonička zas meno nosí. No a samotný zvon? Dnes už nevedno, či napokon preliaty do dela v nejakej nezmyslenej vojne svoju púť neskončil alebo sa ešte aj teraz v spenených viroch Hrona nachádza, a tak na dávne pohnuté časy neustále spomína.

Ján Balkovic

IN Z E R C I A

Dám do prenájmu garáž na ulici 1. mája. Cena dohodou.

Kontakt: 0949 374 881

Ospravedlnenie

Ospravedľňujeme sa Slovenskej asociácii Route 66 SK za použitie jej loga v LZ apríl 2014.

RR

Heligónka ako nádherný odkaz predkov, dych histórie, duša ľudových piesní

História

Heligónka je jedným z najobľúbenejších ľudových nástrojov. O jej pôvode kolujú všelijaké historiky a o to, kde je jej pravá kolíska, sa medzi sebou bijú Rakúšania, Nemci a Česi. U nás na Slovensku sa v niektorých historických prameňoch našli zmienky o výskyte niečoho ako jednoradová harmonika na Horných Uhrách už z obdobia Jánošíka (?). Vo všeobecnosti sa mnohé dokumenty časom postrácali, konkrétne fakty upadli do zabudnutia, a preto sa vychádza z toho, čo zostalo, alebo jednoducho z toho, čo sa momentálne považuje za „pravdivejšiu pravdu“. V 18. storočí žil vo Francúzsku istý páter Amiot. Bol to kňaz, ktorý často cestoval po vtedajšom svete ako misionár. Či po návrate domov bol práve pán Amiot prvým autorom a praotcom ústnej harmoniky v Európe, to sa už nevie, dosť na tom, že zhruba v tom období sa začali vyrábať predchodcovia prvých ústnych harmonik. Pri spoznávaní Číny narazil na vzduchový hudobný nástroj zvaný „šeng“. Zrejme sa na tom hrávalo ako na dnešnej ústnej harmonike, no niektoré zdroje uvádzajú, že to už vtedy bolo čosi, pripomínajúce mechovú harmoniku. Zhruba v tom období sa začali vyrábať predchodcovia prvých ústnych harmonik, ľudovo zvaných „organky“. A prečo ich volajú organkami? Pravdepodobne preto, lebo zvuk fúkacej harmoniky svojím charakterom ľuďom veľmi pripomínal hlas organov či harmónií. Fúkacia harmonika bola pre nich

teda maličkým organom – organkom, schovaným v ruke. Organky začali tak byť pre radových ľudí ďaleko dostupnejšie a z rôznych dôvodov aj praktickejšie. Do organok – ústnych harmonik však treba fúkať. Človek ako vynaliezavý tvor to rýchle vyriešil. Urobil akúsi „organkovú“ búdku, spriahnutú s mechom a takto si uvoľnil pľúca, trebárs i na spev. Reguláciu vzduchu k jednotlivým hracím perkám urobil prostredníctvom klapiek, spriahnutých s klávesmi, čím vznikali prvé tastatúry (klaviatúry). Sprvu boli mechy na nožný pohon, no

neskôr búdku rozdelili na dve časti, medzi ktoré vsadili mech a prvá harmonika bola na svete. Na tomto princípe istý pán Buschmann v roku 1812 skonštruoval hudobný nástroj, ktorý nazval „handäolina“. Rozumu sa však najskôr chytil pán Cyril Demain z Viedne. Bol to organový a klavírny majster, ktorý si ako prvý nechal 23. mája 1829 patentovať výrobu nástroja, zvaného „accordion“. Niektoré zdroje uvádzajú, že to bol patent na heligónku. Heligónka sa preto volá heligónkou, že má heligónové basy, a tie sa predsa do harmonik

začali montovať až niekedy v rokoch 1910 – 1920 v Čechách, teda o takmer 100 rokov neskôr. Dovtedy sa pojem „heligónka“ v súvislosti s harmonikou nepoužíval. Už či to bolo tak alebo onak, v polovici 19. storočia sa rapídne zvýšil dopyt po harmonikách až tak, že sa začalo s továrenskou výrobou. Tá sa rozšírila aj do Nemecka a ešte v 2. polovici 19. storočia i do Čiech. Na prelome 19. – 20. storočia harmoniku už poznáme zhruba v dnešnej podobe. Heligónka alebo tiež akordeón je obľúbený hudobný nástroj, ktorý na Slovensku nechýba pri ľudových veseliciach, tančovačkách, rodinných či priateľských stretnutiach. Heligónkari, muzikanti a tiež učelia hudby hovoria, že hra na nej je veľmi náročná. Na Slovensku sa heligónky udomácnili vo všetkých regiónoch a sprevádzajú obľúbené ľudové piesne.

Spracovala eg

Prošba

Pôvodne som veril rozprávaniu o tom, že kaplnka pod Lupčianskym hradom (hovorilo sa „K svätému Jankovi“) má len krátku históriu a vznikla po druhej svetovej vojne. Na internete na facebookových zvestiach však lupčiansky nadšenec zverejnil starý domáci kalendár z roku 1864, kde je zmienka o tejto kaplnke.

To ma podnietilo opätovne pátrať po osude sochy sv. Jána Nepomuckého. Posledná stopa, ktorú som o soške zachytil, bola tá, že sa počas rekonštrukcie kaplnky dostala na faru (katolícku). A odvtedy o nej nieto ani chýra ani slychu.

Chcem poprosiť tých, ktorí v 90-tych rokoch zachytili akékoľvek informácie o soche sv. Jána Nepomuckého z kaplnky pod hradom, aby mi pomohli s jej hľadaním. Kontakt nechávam v redakcii. Ďakujem za ochotu.

Veverka Peter

Pýtame sa riaditeľa školy...

**Mgr. Iva Petrika,
riaditeľka ZUŠ
Slovenská Ľupča**

Pán riaditeľ, ako to bolo v minulosti so ZUŠ v našej obci a čo plánujete do budúcnosti?

Základná umelecká škola v Slovenskej Ľupči patrila do roku 2007 ako elokované pracovisko pod riaditeľstvo Základnej umeleckej školy v Brusne. September 2007 bol v histórii Ľupčianskej ZUŠ-ky prelomový. Vtedajšie vedenie obce sa rozhodlo pre osamostatnenie sa a zriadilo "štátnu" Základnú umeleckú školu. Ten rok bol ťažký nielen pre mňa, ale aj pre moje kolegyne, ktoré odišli zpod vedenia Brusna a začali spolu so mnou pracovať v Slovenskej Ľupči. Poverenou riaditeľkou sa stala Mgr. Dagmar Pilková, ktorá súčasne pôsobila ako riaditeľka Základnej školy Sama Cambela. Ja som sa stal riaditeľom ZUŠ v janu-

me postaviť koncertnú sála a do pripravenej výťahovej šachty osadiť výťah.

Koľko žiakov navštevuje ZUŠ a aké je zastú-

boroch- hudobný, výtvarný, literárno-dramatický a tanečný. Pôsobnosť sme rozšírili o elokované pracoviská v Selciach, Priehode, Podkoniciach. Tanec vyučujeme v Miestnom kultúrnom stredisku v Slovenskej Ľupči. V hudobnom odbore ponúkame hru na klavíri, husliach, zobcovej flaute, gitare, bicích nástrojoch, klarinete, saxofóne, akordeóne. Súčasťou hudobného odboru je hlasová výchova, spev a hra v tanečnej skupine.

Vo výtvarnom odbore pracujeme s kresbou, hlinou a s rôznymi výtvarnými technikami. Literárno-dramatický odbor je výnimočný bábkovým divadlom, inscenáciami, rozprávkami.

Popri výučbe hry na hudobný nástroj vyučujete aj tanec. Môžete nám povedať niečo viac

napr. akým tancom sa venujete?

Tanečný odbor reprezentuje folklórny súbor „Drienka“, spolu s moderným tan-

divadelné predstavenia sú úspechom každého nášho pedagóga.

Najviac si ale cením, že sme od roku 2007 postavili vynikajúci kolektív pedagógov s rodinnou atmosférou.

Koľko pedagogických pracovníkov pracuje v ZUŠ

V súčasnom období pracuje v našej ZUŠ 18 pedagogických pracovníkov. Jedná sa na plný a sedem na čiastočný úväzok.

Tešíme sa z podpory nášho zriaďovateľa, rodičov našich žiakov, priaznivcov. Umením sa snažíme vzdelávať a vychovávať lepších ľudí pre našu spoločnosť a preto si myslím, že umelecké školstvo má opodstatnené miesto v školskom systéme na Slovensku.

Na našej webovej stránke

ári 2008. Stará budova na Cambelovej ulici bola z bezpečnostného a hygienického hľadiska nevyhovujúca a tak sme začali vyučovať v triedach základnej školy, začo sme boli vďační, no vedeli sme, že tieto podmienky sú pre našu prácu neperspektívne. ZUŠ-ku sme začali oživovať z nuly. Mali sme jedno klavírne krídlo a pianino. Vychádzali sme iniciatívu na zmenu našich podmienok a spolu s našim zriaďovateľom sme v septembri 2013 náš sen o novej ZUŠ-ke uskutočnili. Nová ZUŠ sídli v strešnej nadstavbe Základnej školy Sama Cambela na Školskej ulici. V budúcnosti plánuje-

penie hudobných nástrojov?

Našu ZUŠ navštevuje približne 340 žiakov v štyroch vyučovacích od-

com, pričom pracujeme na technických podmienkach pre klasický tanec.

Všetky naše odbory sa prezentovali na Turičnom jarmoku s pozitívnymi ohlasmi.

Chceme vedieť aj vaše úspechy a samozrejme úspechy vašich zveren- cov. Ktoré ocenenie si ceníte najviac?

Rok 2014 prial hlavne literárno-dramatickému odboru, ktorý získal tretie miesto na Zochovom divadelnom Tisovci a tretie miesto na celoslovenskej súťaži „Divadlo a deti“ v Rimavskej Sobote. Naše koncerty, výtvarné výstavy, tanečné vystúpenia,

www.zususllupca.sk sa dozviete základné informácie o našej ZUŠ.

Za rozhovor ďakuje eg, foto: archiv ZUŠ

Lupčiansky vínny festival

„K ľudskému šťastiu a k úsmevnej pohode patria prestreň stôl, víno a priatelia“ (Homer)

Kultúra vína v našich končinách nemá silnú tradíciu, ale organizátor festivalu verí, že sa to zmení.

Zrod myšlienky

V rámci tohtoročného Turičného jarmoku sa konal nultý ročník festivalu vína. Pri zrode myšlienky zorganizovať Lupčiansky vínny festival zohralo dôležitú úlohu hneď niekoľko faktorov: vôľa priniesť do Slovenskej republiky kvalitné slovenské vína, za ktorými sa milovníci vín presúvajú bežne stovky kilometrov a prítomnosť výrobcu kvalitných zrejúcich syrov z kravského mlieka – Jozefa Hiadlovského, ktorého syry sa stali neodmysliteľnou súčasťou degustácie a festivalov. A práve k vyhľadávaniu syru Hiadlovca sa organizátor rozhodol prizvať vinárov z rôznych vinárskych regiónov a snúbiť kvalitné vína s jedlom.

Zástupcovia vinárov

Na Lupčianskom vínnom festivale mohli návštevníci na jednom mieste ochutnať kvalitné slovenské vína, v súčasnosti vysoko hodnotené a oceňované aj na medzinárodných vinárskych podujatiach.

Malokarpatskú vinohradnícku oblasť zastupovali Lojzo Masaryk, Miloš Mátuš, Juraj Klimko a Milan Pavelka.

Vinár a vinohradník zo starobylého kráľovského mesta Skalica, pán Masaryk, prišiel svoje vína odprezentovať osobne a návštevníci mohli ochutnať biele vína (Veltínske zelené, Rizling vlašský), ale i pre Skalicko príznačný Skalický rubín.

Miloš Mátuš predstavil hlavne víno zo svojej ťažiskovej odrody: Frankovku Modrú. Návštevníci mohli ochutnať rôzne ročníky tohto červeného vína, ktoré bolo vyhľadávaným už za čias Márie Terézie a to aj pre jej pozitívne účinky na zdravie.

Začínajúci mladý vinár

Juraj Klimko predstavil hlavne pôvodné modranské odrody: Dievčie hrozno, Tramín červený, Veltínske zelené. Patril medzi vinárov, u ktorých návštevníci minulí mnohé zo svojich degustáčnych žetónov.

Rodinné vinárstvo Pavelka a syn zastupoval na festivale Michal Pavelka, ktorý predstavil vína z tradičných pezinských odrôd.

Južnoslovenskú vinohradnícku oblasť, ktorú sme počas festivalu nazvali „Vína z Juhu“, reprezento-

val Miro Balla, zastupujúci viaceré vinárstva: Rodinné vinárstvo Kasnyik, Vinárstvo Berta, Strekov 1075 a Chateau Belá. Z jednotlivých vinárstiev boli vybrané vína, ktoré ukázali veľkú silu strekovských vín.

Zo Stredoslovenskej vinohradníckej oblasti sa predstavilo vinárstvo s dlhou tradíciou Domin & Kušický, ktoré je jedinečným so svojimi vínami v BIO kvalite. Degustovali sa vína: Tramín červený, Rulandské sedé, či Cabernet Sauvignon.

Nitriansku vinohradnícku oblasť zastupovalo vinárstvo Chateau Topoľčianky, ktoré je síce bežne dostupné v obchodoch, avšak na festival prinieslo vyššie kategórie vín a novinku v podobe šumivého vína – Sekt Prezident.

Gastronómia

Pre návštevníkov festivalu sme pripravili gastronomické zážitky, o ktoré sa

postaral tím kuchárov: Peter Durčo, majiteľ a zároveň kuchár v Top Restaurant Žilina a Erik Volko s jeho tímom kuchárov z Bistro Chef vo Zvolene.

Koncept kuchyne bol jednoznačný: ponúknuť zá-

chybať grilovaný syr Hiadlovca, ktorý bol podávaný s domácou čalamádou.

Naším cieľom bolo odlišiť sa od klasickej jarmočnej ponuky jedál a ponúknuť návštevníkom kulinársky zážitok harmonizujúci s ponúkanými vínami.

Súčasťou festivalu bol stánok miestnej mliečnej farmy Braunvieh rodiny Hiadlovských, ktorý ponúkal zrejúce syry a doplnil kulinársku ponuku v rámci festivalu.

Spríevodný program

Počas celého dňa bolo postarané aj o najmenších návštevníkov festivalu. Deti zo základnej umeleckej školy pod vedením Janky Krajanovej a jej kolektívu zabezpečili výzdobu celého vínného festivalu. Atrak-

žitok z jedla rovnako silný ako pri víne. Pripravovali sa špeciality z mladej hovädziny: guláš s domácou zemiakovou žemľou, ragú a pečené rebrá. Jahnacie špeciality zahŕňali: jahňací paprikáš a pečené jahnacie stehno. V ponuke nemohol

chýbať senný hrad so šmýkačkou a možnosť vyskúšať si prácu s hlinou.

Nechýbal ani tradičný sprievod, doplnený ľudovou hudbou, ktorá sa potom presunula do parku, aby dotvárala ľudový ráz Turičného jarmoku. Večerné posedenie pri víne obohatili heligonkári ako i ďalší hudbníci.

Na záver sa chceme poďakovať všetkým, ktorí prispeli k príprave tohto jedinečného podujatia, pre ktoré si želáme, aby si vytvorilo tradíciu a do Slovenskej republiky sa vracalo pravidelne. V období vinobrania, tak ako je tomu vo vinohradníckych regiónoch, kde sa oslavuje nová úroda, by sme chceli priniesť pokračovanie festivalu vína v Slovenskej Lupči.

Organizátor a autor textu: MH foto M. Kindl

Koniec školského roka v našej materskej

Záver školského roka v materskej škole je plný akcií a to rôzneho druhu. Koncom mája pri príležitosti Medzinárodného dňa mlieka si detičky pochutnali na syrovej hostinke. Dodala im dostatok sily, aby hneď nasledujúci deň vystúpili na tribúne s ľudovým tancom a spevom pri príležitosti stavania májov.

Oddýchli sme si na školskom dvore, kde nás navštívil skúsený sokoliar so svojim dravým vtáctvom. Deti sústredene počúvali

kove veselé pastelky 2014 a taktiež Sofinka Fukasová, ktorej práca sa umiestnila v celoslovenskej súťaži výtvarnej tvorivosti Dúhový kolotoč. Gratulujeme!

Dňa 18.6.2014 sa štyria športovci z MŠ: Veronika Hlaváčová, Evka Jakusová, Kristiánko Beňo a Jakubko Gonda vybrali lámať rekordy na XVII. Ročník Športovej olympiády o putovný pohár primátora mesta B. Bystrica na Štiavnických. Za svoje výkony si vyslúžili medaile, diplomy, športové ceny pre MŠ a naše poďakovanie.

Školský dvor nám prišiel skášliť aj pán starosta Ing. Miroslav Macák, ktorý pri príležitosti Medzinárodného dňa detí ohúrili škôlkarov veľkým darčekom. Prestrihnutím širokej mašle, za potlesku všetkých detí, odhalil trampolínu! Deti sa nesmierne tešia, že sa počas slnečných dní môžu prísť vyskákať do zbláznenia,

nové poznatky o živote jednotlivých druhov a potom odvážne pohľadkali výra, sokola či orla. Viaceré by si ich chceli požičať aj na domov, pán sokoliar s tým však nesúhlasil..

Na prelome mája a júna sa s pracovným nadšením stretli rodičia detí, ktorí si našli čas a prišli sa zapojiť do škôlkarskej brigády na

ľudové pesničky a obecenstvo potešili i krátkym tanečným pásmom. Na konci sa dočkali občerstvenia a možno i jarmočného prekvapenia od známych, ktorým celou cestou mávali.

Veľkú radosť nám opäť urobil Riško Bacík, keď jeho originálna výtvarná práca získala ocenenie „Zlatá jašterička“ v súťaži Pikulí-

obnovu oplotenia a skrášenia školského dvora. Iní zas prispeli finančnou čiastkou na darovací účet MŠ a prispeli tak na potrebný pracovný materiál. Vďaka tejto pomoci rodičov je dnes školský dvor krajší a najmä bezpečnejší pre ich deti.

samozrejme pri dodržaní všetkej bezpečnosti! Zároveň žiadame rodičov, aby rešpektovali zákaz vstupu na trampolínu za neprítomnosti učiteľky, boli by sme radi, aby nám trampolína vydržala čo najdlhšie.

Deň detí prišli do MŠ osláviť aj rozprávkové bytosti. Navštívila nás Červená Čiapočka aj s vlkom, krásna princezná, Snehulienka, veselý Šašo Jašo i škaredá Ježibaba. So všetkými sme si zašportovali aj sa niečo naučili, no hlavne sa poriadne zabavili.

Na čele turíčného sprievodu tohto roku kráčali naši najmenší. V bielych krojoch si do kroku spievali detské

Koncoročný školský výlet spojený s letnou športovou olympiádou sme úspešne absolvovali na chate vo Švarci. Deti odhodlane zdolávali nastražené prekážky, veď len tak mohli nájsť stratený poklad!

A čo nás ešte čaká? Najmä

škole

Exkurzia, spojená s výletom

na predškolákov, budúcich prvákov, čaká veľká skúška odvahy. Strávia noc v škôlke, ktorá bude v noci plná

nástrah a tajomných záhad! Až noc bez strachu zvládnú, môže nastať rozlúčková oslava, kde sa rozlúčia s mladšími kamarátmi, pani učiteľkami a celou škôlkou, pretože v septembri sa už pre ne otvorí iná brána, brána ZŠ..

Materská škola bude počas júla prevádzkovať letnú činnosť v zmiešaných triedach.

dach. Od 1.8 do 31.8.2014 bude MŠ zatvorená z hygienických dôvodov a z dôvodu čerpania dovolení zamestnancov. Nástup do nového školského roka 2014/15 je v utorok, 2.septembra 2014.

Kolektív MŠ

Návšteva hlavného mesta nie je len taká obyčajná exkurzia. Spolu s exkurziou do Vysokých Tatier patrí k tým najzaujímavejším a najkrajším výletom. Bratislava má svoje kúzlo.

Vstávanie o pol štvrtej ma vôbec neodradilo. Vedela som, že ma čaká skvelá cesta, skvelá nálada. Tak aj bolo. Po nástupe do autobusu a po 4-hodinovej ceste nám dobre padla návšteva RTVS. Milá pani, ktorá nás sprevádzala, nám ukázala štúdio pre hlavné spravodajstvo a počasie. Štúdio pre dámsku reláciu a i druhé najväčšie štúdio v Európe boli impozantné. Mali sme dobré dojmy a pani sprievodkyňa nás pochválila.

Ďalšia zastávka – Parlament Slovenskej republiky. Keď sme prišli, práve prebiehalo hlasovanie. Potišku

sme sa prizerali a potom sme opustili sálu. Oslovil nás aj bývalý minister školstva a opýtal sa nás, odkiaľ prichádzame. Bol veľmi milý. Nuž, s parlamentom sme sa museli rozlúčiť, lebo čas plynul rýchlo a my sme chceli toho ešte veľa stihnúť.

Návšteva nádvorja majestátneho Bratislavského hradu bola síce len tak naskok, ale zato sme sa trošku dobre zasmiali. Hlavne vtedy, keď sme si zmýlili jedného chlapca so slovenským youtuberom. S trapasom na chrbte sme opustili nádvorie hradu.

Cestovali sme v buse až pod Devinsky hrad. Chvíľu sme sledovali, ako sa zlievajú búrlivejšie vody Dunaja s pomerne tichými vodami Moravy. Spolu tvorili nádherný pohľad pre ľudské oko. Aj tu bolo veľa turis-

tov – školákov i dospelých. Všetci chceli vidieť jednu z najznámejších pamiatok na starých Slovanov. Nasledovala cesta do Volkswagenu.

Na mieste sme dostali slúchadlá do uší, lebo pri hluku vo výrobných halách by sme neboli počuli sprievodkyňu. Rozdelili sme sa do troch skupín a dve hodiny sme sa motkali vo výrobných halách. V prvej sa robili podvozky, v druhej karosérie. Po prehliadke som cítila, ako moje nohy zastonali. Musia ešte vydržať! Ale popravde sme boli radi, keď sme si mohli znovu sadnúť do nášho sprievodného autobusu. Smer Staré mesto.

Historickú časť Bratislavy som si nesmierne obľúbila. Stála za to. Prechádzala by som sa tam hodiny. Zastali sme pri Rolandovej

fontáne, videli sme Acadmii Istropolitánu, Primaciálny palác aj Dóm sv. Martina, kde sme sa pozreli aj dovnútra.

Tie nohy veru boleli, ale stihli nás zaniešať ešte do Eurovey na hodinový rozchod, počas ktorého som si doplnila zásoby pitia a navštívila som s kamoškou pár obchodov. Ku koncu sme sa ešte občerstvili ovocným koktailom a boli sme pripravené nedobrovoľne sa vrátiť do autobusu. Vedeli sme, že nás čaká znovu to úmorné teplo a 4 hodiny cestovania domov, ale príjemne sme sa zabavili.

Bola som tak nabitá energiou, že keď sme konečne dorazili domov, nedalo sa mi ešte dve hodiny zaspáť. Toto bol určite výlet, ktorý sa mi nadhlo vryl do pamäti. Bratislava je čarovná.

Alexandra Horváthová, 7.B

Okienko Zelenej školy

Ako prváci les odkliali

Jedného dňa prišla do našej triedy teta Evka Gránerová a ukázala nám fotografie z lesa, ktorý bol zakliaty. Prečo zakliaty? Všade sa povaľovali fľaše, igelitky, staré handry, obaly a iné haraburdie. Pri vychádzke sme ten les pohľadali a vôbec sa nám tam nepáčilo. Ešte aj vtáčiky tam smutnejšie spievali. Dali sme hlavy dokopy a vymysleli sme, že si zoberieme nad týmto lesom patronát a pomôžeme mu.

O týždeň sme sa tam vybrali vyzbrojení vrecami, rukavicami a dobrou náladou. Preliezli sme les krížo-

m-krážom a po odpadkoch o chvíľu nebolo ani pamiatky. Vrecia sme nechali pri ceste a ujo Urban z obecných lesov prišiel po ne autom. Pri odchode sme si aj zaspievali, takí sme boli šťastní, že aj keď sme malí, dokázali sme odkliat les.

Prváci a pani učiteľky

Kvíz Čo vieš o Slovenskej Ľupči

Súťaž? Moje pocity boli zmiešané, strach z množstva učenia a zároveň radosť, ktorú som pocítoval z toho, že ma pani učiteľka vybrala do súťažnej štvorky. Z troch učív geografia, história a chránené územia som vyčítal chránené úze-

mia. Pred súťažou sme si všetko opakovali, aby sme boli pripravení. Podľa mňa sme otázky zvládli, až na zopár výnimiek ako napr. skladanie erb. Divadlo sme mali tiež zaujímavé a herci splnili svoje úlohy. A nakoniec s veľkým prekvapením

sme vyhrali a všetci sme boli šťastní. Ako odmenu za víťazstvo sme dostali oreškovú tortu, na ktorej sme si všetci pochutnali.

Súťažiacich prišli povzbudiť žiaci 5. a 6. ročníka. Takisto nás poctili svojou návštevou pán starosta obce M.

Macák, pán riaditeľ školy R. Kováčik a pani A. Danková, ktorí tvorili porotu. Poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa podieľali na organizovaní kvízu, ako aj tým, ktorí prispeli sponzorskými darmi pre účastníkov.

Timotej Mrva, 7. B

Radíme záhradkárom

Júl v záhrade

Niektorí záhradkári nesprávne pestujú jahody na záhrade. Ak chceme mať zdravé jahody, musíme ich správne ošetrovať, aby rástli a plody neboli zašpinené od pôdy.

Najlepší spôsob pestovania jahôd je, keď si záhon, kde jahody budeme pestovať, dobre vyhnojíme maštalným hnojom a zaryľujeme ho do hĺbky na jeden rýľ už začiatkom augusta. O mesiac začiatkom septembra na záhon rozhodíme cererit a pôdu urovnáme hrablami. Natiahneme čiernu fóliu a okraje zaťažíme zeminou. Na fóliu urobíme zárez krížom asi 15 až 18 cm na vzdialenosť 30 až 35 cm od seba. Sadence jahôd sadíme začiatkom septembra, a to novými koreňmi jahôd, ktoré sme si v júli vykopali zo starého jahodoviska a dočasne sme ich zasadili nahusto na voľný záhon. Tieto sadence presádzame na pripravený záhon do otvorov na fólii.

Takto vysadené jahody budú dobre rásť na čiernej fólii, a to bez buriny a bez

špiny od pôdy, navyše aj bez plesní a choroby jahôd.

Pokračujeme výchovným rezom za zelena u mladých broskýň. Zaštipujeme výhonky II. stupňa – budúce konáre broskýň asi za 15. listom, bočné za 5. – 6. listom. Tí, ktorí pestujú jablone a hrušky ako palmy, ohýbajú výhonky na vedúce ramená.

Ovocné stromy už v tejto dobe nehnojíme dusíkatými hnojivami, lebo letorasty budú dlho vegetovať zeleným listom. Výhonky

nevytvrdnú na drevo, v zime zamrznú. Cibulu a cesnak už neprihnojujeme, ani nepolievame, nútíme ich, aby sa zastavila vegetácia a vyzrela vňať do žltá ešte na záhone, kde cibula bola zasadená.

Cesnak vyberieme z pôdy, keď začne žltnúť, zviažeme ho do vencov a zavesíme pod strechu, aby sa dosušil. V júli pokračujeme v reze odkvitnutých šípových ruží. V tejto dobe odstraňujeme výhonky, ktoré zahusťujú kríky ríbezlí a egrešov.

Ak pri hrozne zistíme biele povlaky, použijeme prípravok na striekanie Karathane alebo (čiernu škvrnitosť, peronospóru), taktiež ošetríme aj ruže Novozirom, proti voškám a húseniciam striekame Fosfotionom.

Pri kôstkovinách je veľmi účinná zálievka vodou 3 – 4 týždne pred dozrievaním ovocia. Pôdu nakypíme, aby povrch pôdy nestvrdol.

Pri mladých stromkoch robíme výchovný rez za zelena, a to pri jabloniach,

hruškách, čerešniach a višniach. Jeho účelom je predovšetkým formovať korunku stromčeka. V tejto dobe rezom upravujeme a tvarujeme stromy jadrovin. Odstraňujeme dvojáky a rovno rastúce letorasty a nadmerné výhonky.

V júli opadáva zo stromov ovocie, lebo ovocné stromy trpia nedostatkom vlhky. Dobrý záhradkár v predstihu zalieva ovocné stromy jedenkrát za týždeň 10 litrami vody pod strom. Opadané ovocie zbierame, nikdy ho nenechávame pod stromom. Z mnohých plodov môžeme urobiť kompót na okamžité použitie. Ovocie, ktoré nemôžeme použiť, dávame do kompostu a posypeme vápnom.

Hrozno ošetrujeme tak, že vylamujeme z pazúch výmladky a vyvážujeme tie, ktoré majú plody. Výhonky bez plodov, vyrastajúce zo starého dreva, vylamujeme celé, pokiaľ ich nepotrebuje na formovanie kordónov. Tie formujeme tak, aby boli vzdušné aj oslnené plody hrozna.

M. Mazúch

Rovníková krajina Ekvádor

Pokračovanie – 4. časť

Hlavné mesto Ekvádoru Quito sa rozprestiera na planine 22 kilometrov južne od rovníka. Na západnej strane sa vypína 4794 metrov n. m. sopka Pichincha. Jej končiar je typicky pokrytý snehom, čomu je na príčine jej nadmorská výška. Kontrast poskytuje vo východnej časti mesta strmo klesajúce údolie rieky Machangara. Tu sa v údolí s ideálnym subtropickým podnebním pestujú rôzne druhy ovocia.

Zaujímavé počas mojej prechádzky mestom boli výhľady do ulíc, ktoré boli na podiv veľmi úzke a veľmi strmé. A premávka, či už automobilová, motocyklová alebo pešia, bola v nich veľmi hustá. Toto by v našej kanadskej zime bolo vy-

lúčené a doslova nemožné. Quito má spolu 86 kostolov, bazilik a katedrál. Hoci som navštívila už mnohé v Európe: v talianskom Ríme, vo Florencii, v Benátkach, vo Viedni, v Zurichu, v Londýne a Cambridge v Anglicku, v iných stredo- a juhoamerických krajinách a, samozrejme, mnohé po celom Slovensku, žiadne sa v mojich očiach nevyrovňajú tým v Ekvádore. Veľa z nich buď dovali a zdobili desaťročia. Napríklad chrám „La Compañía“, ktorý je jedným z najimpresívnejších stánkov Božích nielen v Ekvádore, ale pravdepodobne v celej Latinskej Amerike, začali budovať v r. 1605 a skončili ho o 163 rokov neskôr v r. 1768. Spo-

meniem ešte ďalšie chrámy ako „La Merced“, „La Concepción“, „Santo Domingo“, „Monasterio de San Francisco“, ktoré sú stále živými farnosťami, slúžiacimi obyvateľstvu. Ekvádorčania si pre veľkú náboženskú vieru a úctu zachovali vo svojich svätyniach stáročné drevorezby, maľby, sochy a bohatú výzdobu. Slová nemôžu opísať, čo tu oči videli. Zvlášť prekvapujúce to bolo pre mňa potom, čo som videla a skúsila v iných krajinách strednej a Južnej Ameriky, kde podobné chrámy boli doslova vyrabované o ich umelecké skvosty.

Vstrebávajúc všetku tú nádheru, pokračovala som ďalej v prehliadke koloniálnej časti Quita. Keď som

došla k Národnému múzeu koloniálneho umenia „Museo Nacional de Arte Colonial“, bez váhania som vstúpila. Tam som sa pokochala v maľbách a drevorezách ekvádorských majstrov zo 17. a 18. storočia. Čas pokročil a aj mraky, ktoré sa k večeru začali objavovať na oblohe, mi nahnali strach z dažďa. Moja prvá pešia prehliadka historického jadra Quita sa skončila.

Nasledujúci deň, v piatok bol čas nákupu potravín. Najprv na trh (mercado) ovocia, zeleniny a kvetov. Hoci toto bol nevelký trh, akých je viac roztrúsených po celom Quite, výber rôznych druhov produktov bol veľký. Boli tam aj pre mňa nové, neznáme druhy

zeleniny a ovocia, ktorých mená som sa snažila naučiť. Zvlášť, keď som mala možnosť aj niektoré z nich ochutnať. Teraz viem, že tieto sú v predaji aj v Kanade. Ale chuť čerstvej zeleniny a ovocia, ktoré dozrelo na strome alebo v záhrade, je znateľne lepšia ako toho, čo bolo pred dozretím balené a dodávané pre vzdialené trhy. V Quite tiež obyvatelia majú možnosť nakupovať vo veľkých supermarketoch (supermercados) severoamerického štýlu. Mala som ale dojem, že prevažujú malé súkromné špecializované obchody: pekárne, mäsiarne, železiarske potreby, látky, nábytkárstva atď.

Agnesa Belošičová,
Kanada 25. máj 2014

Zomrel muž, ktorý ako chlapec prežil besnenie fašistov

Dojímavé posledné želanie Slavomíra Palúcha († 77)

Na milovanú obec myslel do poslednej chvíľe. V utorok 3. júna 2014 poslednýkrát vydýchol Slavomír Palúch († 77).

Ako 8-ročný prežil besnenie nacistov, ktorí v marci 1945 vtrhli do Kališťa a zavraždili 42 ľudí. **Dedinka zmizla zo zemskeho povrchu, ale v srdci Slavomíra Palúcha zostala hlboko vrytá.** Dokonca si želal, aby hrst hliny z Kališťa vložili do hrobu.

Smútok, slzy a spomienky na mŕtvych príbuzných či priateľov. To už desaťročia desí bývalých obyvateľov obce Kalište (okr. Banská Bystrica).

Na každoročnom stretnutí v Kališti stál Slavomír Palúch pri kamenných základoch, ktoré zostali z jeho rodného domu. Prežil tu detstvo a s každým sa vďačne podelil o spomienky na kruté pek-

Slavomír Palúch chodieval spomínať na vypálené Kalište každý rok. Autor: Mária Kaprálik, Jozef Fabo

lo, ktoré prežil.

Podľa manželky Márie mal jej muž Slavomír zdravotné problémy celý život, aj napriek tomu mal veselú povahu.

„Bolo skoro ráno, napadli nás, lebo sme pomá-

hali partizánom. Nahnali nás do jedného domu a hovorili, že nás všetkých postrielia a spália. Niektorých ľudí nahnali pred kaplnku a ozývala sa streľba. Domy už horeli a v nich boli ľudia,“ spomínal so

slzami v očiach dôchodca, ktorý býval v Slovenskej Lupči neďaleko Banskej Bystrice.

„Stál som vonku a na rukách som držal sestričku vo vankúšiku. Obaja sme plakali a ja som sa veľmi bál. Všetko mám stále pred očami. Nemci povedali, že všetko zapália a kto bude utekať, toho zastrelia. Potom odišli a my sme prežili,“ dodal so slzami v očiach pred rokom Slavomír Palúch, ktorý poslednýkrát vydýchol v kruhu milovanej rodiny.

Kalište bola kedysi obec s 200 obyvateľmi. Nemci ju vypálili 18. marca 1945. Zavraždili vyše 40 osôb, medzi nimi obyvateľov dediny, ale aj ranených partizánov, ktorí sa ukrývali v provizórnej poľnej nemocnici. Deviatich chorých na týfus upálili zaživa. Obec zanikla, pripomínajú ju iba dva zrekonštruované domčeky, kaplnka, pamätník obetiam a Sad života. Kalište je národnou kultúrnou pamiatkou.

Zdroj: Internet, upravila ED

*S anjelmi spievam pieseň nekonečnú, ten nápev píše pán Boh sám.
Do prázdnych dlaní na cestu večnú padli mi hviezdy, tie vám dám.*

Ťažko sa hľadajú slová, ktoré by zmiernili náš žiaľ pri odchode môjho drahého syna

Petra – Etiene Zemana,

ktorý nás navždy opustil 12. júna 2012 vo veku 47 rokov.

Tvoj skon je len spánok, upokojenie, koniec bolesti a slasti. Spomíname na teba s vierou a nádejou na stretnutie v nebeskej vlasti.

Za spomienku a tichú modlitbu ďakuje mamka Sylvia, sestry Adka, Zuzka a krstné deti Miško a Dominik

Spomienka na otca

Čas je neúprosný, plynie ako voda...

Dňa 8. júla 2014 uplynie 10 rokov čo nás navždy opustil náš starostlivý otec

JOZEF ŠIMÁNĚ

Kto ste poznali nášho otca, dobrého a pracovitého človeka, venujte mu tichú spomienku.

S úctou a vďakou si na neho spomínajú syn Jozef s rodinou a dcéra Janka s rodinou

V neznámy svet odišiel si spať, zaplakal každý, kto Ťa mal rád. Odišiel si od nás, zostali sme v žiali, no vždy zostaneš v srdciach tých, ktorí Ťa mali radi mali.

Dňa 12. júla si pripomíname prvé výročie smrti

Petra Brucháča.

S láskou spomínajú manželka, dcéry Katka a Jarka s rodinami.

Opustili nás

V mesiaci máj nás opustili:

Anna Mrázová, vo veku nedožitých 90 rokov

Mária Briesová, vo veku 89 rokov

Privítali sme do života

V mesiaci máj sme privítali do života:

Michala Bindera, Andreja Adamoviča

Naši jubilanti

V júni sa významných jubileí dožívajú:

Mária Brynychová, Mária Štefányová,

Ing. Ján Michálik, Božena Dobišová,

Jozef Debnárik, Jozef Petko,

Mária Sečkárová, Milan Ľurek

Blahoželanie pre Evku Bednárovú

Milá naša starká!

Len to najkrajšie, čo život môže dať, chceme Ťi k Tvojmu sviatku zaželať. Nech slza bolesti Ťi tvár nikdy nezmača, žiaľ a smútok nech sa Ťi chrptom otáča, nech len zdravie, šťastie, láska a dobrotá, sú náplňou ďalších rokov Tvojho života! Želajú dcéry s rodkami a ostatná rodina.

Návrat k návšteve zlatej slovenskej olympioničky Nasti Kuzminovej

Foto:archív ZŠ

Foto našej olympioničky so žiakmi ZŠ

Výsledky nášho FO

ročník 2013/2014 – V. liga, skupina C

1	FK Šalková	26	16	5	5	51:21	53
2	MFK SPARTAK Hriňová	26	15	5	6	51:21	50
3	Sokol Repište	26	14	4	8	41:29	46
4	Tatran VLM Pliešovce	26	11	7	8	43:32	40
5	ŠK PARTIZÁN Čierny Balog	26	12	4	10	46:37	40
6	OFK 1950 Priečod	26	11	6	9	39:32	39
7	ŠK Sásová	26	10	7	9	52:40	37
8	Sokol Medzibrod	26	11	3	12	52:48	36
9	ŠK Hrochoť	26	11	3	12	47:50	36
10	OFK Slovenská Ľupča	26	9	7	10	38:47	34
11	JUPIE Banská Bystrica - Podlavice	26	9	6	11	31:45	33
12	TJ ŠK Sokol Jakub	26	9	4	13	39:59	31
13	MFK Strojár Krupina	26	7	6	13	29:41	27
14	Slovan Dudince	26	2	3	21	21:78	9